

Mikes International

Magyar szellemi fórum

Hungarian Periodical for Art, Literature and Science

Alapítási év / Founded: 2001.

Internet: www.federatio.org/mikes_int.html

Email: mikes_int@federatio.org

P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Holland

BÖHM – BARTÓK DÍJ

2006.

– Jelentés –

Mielőtt a jelentésre rátérnénk, szükséges néhány megjegyzést tenni a pályakérdés ('*Böhm Károly értékelméletének és ez értékelmélet történelmi hatásának kritikai tárgyalása*') természetével kapcsolatban. A témafelvetés ugyanis bővelkedik nehézségekben. Mindenek előtt azért, hogy a filozófia, mint királyi tudomány, az egészre vonatkozik; nehezen tűri meg részleteknek külön, kiszakított tárgyalását. Böhm Károly értékelmélete nem tárgyalható egész rendszerének vizsgálata nélkül. Másodsorban azért, mert a Mikes International alapítvány azt kívánta, hogy Böhm értékelméletének kritikai tárgyalása történeti keretekbe ágyazva legyen előadva. Ez rendkívül nehéz feladat, hiszen a filozófiatörténeti jellegű munkáknak két nagy veszéllyel kell szembenézniük: egyrészt az előadásmódnak objektív, történeti kritikának kell lennie, azaz immanens módon kell tárgyalnia a szóban forgó filozófiai rendszert, és nem egy másik filozófus, vagy filozófiai illetve ideológiai rendszer álláspontjáról bírálni azt; másrészt ha eleve Böhm Károly állásfoglalását fogadjuk el, akkor nem történeti kritikát írunk, hanem kommentárt vagy apológiát. Objektív és igazságos történeti kritikát csakis úgy lehet írni, ha a szóban forgó rendszert mint tényt elemezzük és elemeiből keletkeztetjük.

A Mikes International alapítvány nagy meglepedésére négy pályamű érkezett be, amelyek mind a felkészültségnek magas fokát bizonyítják. Ezek a következők, beérkezésük sorrendjében:

1. Vízöntő
2. Sine ira et studio
3. πολιτικά
4. Öntét

A négy pályamű közül kettőt kénytelenek voltunk kivenni az értékelésből, mert azok nem a kiírt témát tárgyalják. Ezt már címük is elárulja: a 3. számú pályamű címe: „Rozgonyi József 'hedonizmusától' Böhm Károly haszonérték-elméletéig. — Propyleum a 'hosszú XIX. század' heterodox magyar filozófiatörténetéhez.” Ebben a szerző csak érintőlegesen tárgyalja Böhm rendszerét, annak is csak egy kiragadott szeletére koncentrálva, arra, amelyikre szüksége volt koncepciójának bizonyításához, amely a pályakérdésen kívül esik. A 2. számú pályamű ugyancsak már címével teljesen eltér a kiírástól: „Lét és ismeret. — Megjegyzések Bartók létfelvetéséhez.” Nagyon magas színvonalú írás, amely azonban szintén kívül esik a pályakérdésen. E két művet az itt említettek alapján mély sajnálatunkra kénytelenek voltunk kivenni az értékelésből.

A 4. számú pályamű szerzője nagy filozófiai felkészültségről tesz tanúbizonyságot. Egyértelműen bizonyítja, hogy alapos ismerője Böhm Károly filozófiájának, otthonosan mozog úgy az egyetemes, mint magyar filozófiatörténetben. Előadásmódja világos, a pályamű felépítése logikus. Tömören elemzi Böhm *Axiológiáját*, mint filozófiai teljesítményt, valamint jelentőségét az értékdiszciplínák szempontjából. Kár, hogy ez az elemzés igencsak rövidre sikeredett, ugyanis a pályakérdés súlypontja alapvetően erre a témára koncentrált. A pályamű kb. 2/3-a az *Axiologia* helyét elemzi a magyar kultúrtörténetben, valamint a kortársak szemében. A rendkívül eredeti felépítésű fejezet csak elismerést érdemel. E fejezet túlsúlyának köszönhető valószínűleg, hogy a szerző konklúzióinak levonásánál elveszti azt a vékony ösvényt, amelyet e jelentés bevezetőjében ismertettünk. A pályamű szerzője szerint u.i. '*Az az elméleti módszertani bázis, amelyre [Böhm] támaszkodik Kant és Fichte 18. századi filozófiája, illetve Comte és a pozitív tudományok 19. századi problémafelvetései, amelyek nem képesek megoldásokat kínálni a századelő és még inkább a két világháború közötti időszak mindaddig példátlan emberi és társadalmi kihívásaira.*' Ez a gondolatmenet, amely szerint a filozófiának bizonyos társadalmi 'kihívásokra' kellene 'megoldást kínálni' idegen Böhm Károly művétől s ilymódon nem tekinthető immanens bölcseleti kritikának. Ez lehet teológiai vagy politológiai elméletek feladata. Az író egyébként kijelentését nem támasztja alá kellő bizonyítékokkal.

Az 1. számú pályamű kétségkívül a legkerekesebb, legmélyebb kidolgozású a négy között. Szerzője értette meg leginkább a Mikes International alapítvány pályázati kiírásának feltételeit. Nem véletlenül

hívtuk fel a figyelmet málnási Bartók György 'Kant etikája és a német idealizmus erkölcsbölcselete' című, 1918-ban Gorove-díjat nyert művére.

Böhm értékelméletének tárgyalását nagy merítéssel a görögöktől indítja. Majd ezt követi Böhm teljes rendszerének elemzése, amelyben nagy hozzáértéssel helyezi el értékelméletét. Az a mélység és gondosság, amellyel ezt tárgyalja, teljesen fedi a Mikes International alapítvány elvárásait. Böhm értékelméletének történeti hatását egy kissé sommásan intézi el, a tanítványokra részletesen nem tér ki, csak megemlíti őket, viszont nagyon komolyt tett, hogy a kor három vezető értékelméletével veti össze, ti. Rickert, Scheler és N. Hartmann elméleteivel. A pályamű komoly kidolgozása teremti meg az alapját annak, hogy Böhmöt — filozófiájának jelentősége alapján — az egyetemes filozófia panteonjában helyesen helyezze el. Egyetlen megjegyzését idézzük itt, amely ezesetben érzésünk szerint különösen helyénvaló: *'Egy eszmei rendszer hatását nem évtizedekben mérjük.'*

Nem lehet kétséges, hogy az 1. számú mű a kiírt pályadíj keretében a legjobb és feltétlenül megérdemli a jutalmat. Szeretnénk azonban itt aláhúzni elismerésünket a 4. számú pályaműre vonatkozóan, 'Öntét' jelíggel. Ha ezen itt megdicsért mű szerzője jelentkezik, jelíggel levele felbontandó.

Ehelyütt hálás köszönetet mondunk a beküldött kiváló pályamunkák szerzőinek. Ha ők is jelentkeznek, jelíggel levelüket fel fogjuk bontani.

Nagy öröm számunkra, hogy ezáltal is kifejezésre jutott a magyar szellemvilág egysége bárhol éljünk is e földön. Ezt az egységet mi Hollandiában a Magyar Szellemi Haza szavakkal fejezzük ki. Ehhez mindenki tartozik, aki magát a magyar szellemvilághoz, azaz annak a történelmünkben kikristályosodott általános emberi értékeihez tartozónak tekinti. A magyarság ma az egész földgömbön él. A filozófia egyetemes szemlélődés. Nemzeti, vallási és egyéb választóvonalak nem szabnak annak határt. Minden nép, minden ember, minden filozófus pedig különösképpen is az egyetemes szellemet szolgálja. Ez közös emberi feladat.

Most pedig közöljük, hogy 2007. augusztus 3-án Hágában, Bartók György születésének 125. évfordulóján tartott ülésünkben a fentiek megfontolása után a 2006-os Böhm-Bartók-Díjat a 'Vízöntő' jelszóval ellátott pályamunkának ítéltük oda. A jelíggel levél felbontása után kiderült, hogy a tanulmány írója Kissné Dr. Novák Éva.

Hága, 2007. augusztus 3.

A Mikes International Alapítvány — Böhm-Bartók Társaság vezetősége

Tóth Miklós
elnök

Farkas Flórián
titkár